

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 260
van **ROBRECHT BOTHUYNE**
datum: 2 april 2015

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Archeologische opgravingen - Stand van zaken

Drie decreten bepalen hoe we in Vlaanderen met het onroerend en varend erfgoed moeten omgaan: het Onroerenderfgoeddecreet dat sinds 1 januari 2015 in werking is getreden, het Archeologiedecreet en het Varenderfgoeddecreet.

In het Onroerenderfgoeddecreet is een luik rond archeologie opgenomen, doch de gestelde bepalingen gaan pas van kracht indien er voldoende erkende archeologen zijn. Tot die tijd blijft het Archeologiedecreet uit 1993 de basis.

Wie archeologische opgravingen doet, dient de kosten te betalen. Om dat draaglijk te houden, zorgt het Onroerenderfgoeddecreet voor de oprichting van archeologische solidariteitsfondsen. De oprichting ervan kan pas als er voldoende erkende archeologen zijn.

Eveneens voorziet het decreet in een nog uit te werken premie voor buitensporige directe kosten. Ook deze premie zal pas uitgewerkt worden als er voldoende erkende archeologen zijn.

1. Hoeveel opgravingen zonder vooronderzoek werden uitgevoerd in 2012 - 2013 - 2014? Graag totaalaantal per jaar en opdeling naar
 - a) Provincie en sitebenaming
 - b) In het kader van openbare werken of privaatief
 - c) Kostprijs van de opgraving per site
 - d) Duur van de opgraving
2. Hoeveel vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem werden uitgevoerd in 2012 - 2013 - 2014? Graag totaalaantal per jaar en opdeling naar
 - a) Provincie en sitebenaming
 - b) In het kader van openbare werken of privaatief
 - c) Kostprijs van het vooronderzoek per site
 - d) Duur van het vooronderzoek
3. Hoeveel van bovenstaande vooronderzoeken zonder ingreep hebben in 2012 - 2013 - 2014 tot een archeologische opgraving geleid? Graag totaalaantal per jaar en opdeling naar
 - a) Provincie en sitebenaming
 - b) In het kader van openbare werken of privaatief

- c) Kostprijs van de opgraving per site
 - d) Duur van de opgraving
4. Hoeveel vooronderzoeken met ingreep in de bodem werden uitgevoerd in 2012 - 2013 - 2014? Graag totaal aantal per jaar en opdeling naar
- a) Provincie en sitebenaming
 - b) In het kader van openbare werken of privaat
 - c) Kostprijs van het vooronderzoek per site
 - d) Duur van het vooronderzoek
5. Hoeveel van bovenstaande vooronderzoeken met ingreep hebben in 2012 - 2013 - 2014 tot een archeologische opgraving geleid? Graagtotaal aantal per jaar en opdeling naar
- a) Provincie en sitebenaming
 - b) In het kader van openbare werken of privaat
 - c) Kostprijs van de opgraving per site
 - d) Duur van de opgraving
6. Hoeveel staat men met het uitwerken van de premie voor buitensporige directe kosten bij het verplicht archeologisch onderzoek?
7. Hoeveel staat men met de oprichting van de archeologiefondsen?
8. In welke mate werd het quotum voor het behalen van voldoende erkende archeologen behaald? Wanneer wil men dit bereiken en afsluiten? Hoeveel moeten er erkend worden om het quotum te halen?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 260 van 2 april 2015

van **ROBRECHT BOTHUYNE**

Vooraleer ik de individuele vragen beantwoord geef ik u volgende algemene informatie door die van toepassing is op verschillende van uw deelvragen.

Het aantal archeologische onderzoeken per bepaalde opdrachtgever wordt niet systematisch bijgehouden door het agentschap Onroerend Erfgoed. Het aanvragen van een opgravings- of prospectievergunning is de verantwoordelijkheid van de uitvoerende archeoloog. In zijn/haar aanvraag dient enkel verantwoord te worden wat de reden van de opgraving is, niet wie de opdrachtgever is.

Het agentschap heeft geen zicht op de prijsvraag en offerte tussen opdrachtgever en uitvoerder, ongeacht of het om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke persoon gaat. Er is geen wettelijke vereiste dat de uitvoerder dit bekend maakt bij aanvraag van de vergunning noch bij de rapportage van een onderzoek.

1. Als bijlage 1 bezorg ik u het overzicht van het aantal opgravingen zonder vooronderzoek die werden uitgevoerd in 2012, 2013 en 2014.

Het betreft dossiers waarvan de advisering en/of opmaak van de bijzondere voorwaarden gebeurden door het agentschap Onroerend Erfgoed. Er worden ook opgravingsaanvragen ingediend als gevolg van advisering van archeologische diensten op (inter)gemeentelijk niveau, maar hiervan kan het agentschap niet systematisch nagaan of deze al dan niet het gevolg zijn van - al dan niet vergunningsplichtig - vooronderzoek.

Een vergunning wordt aangevraagd voor een bepaalde termijn. Hierin is doorgaans ook marge voorzien omdat de reële uitvoering afhankelijk is van de planning van de werken waarbinnen het onderzoek kadert, weersomstandigheden, enz. De effectieve duur van een onderzoek wordt door mijn administratie niet bijgehouden. Het is de uitvoerder zelf die de uitvoeringstermijn bepaalt, in overeenkomst met de opdrachtgever.

2. Vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem zijn niet vergunningsplichtig en dienen dus niet te worden aangevraagd en evenmin gemeld te worden bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

3. Prospecties zonder ingreep in de bodem worden doorgaans ingezet voor inventarisatiedoeleinden of archeologische potentieelinschatting van een gebied. Ze leiden zelden of nooit tot onmiddellijke opgraving, maar kunnen uiteraard wel een rol spelen in toekomstige afwegingen zowel naar verder onderzoek als naar behoud in situ.

4. Als bijlage 2 bezorg ik u het aantal vooronderzoeken met ingreep in de bodem die werden uitgevoerd in 2012, 2013 en 2014.

Voor de vraag naar de duurtijd van het vooronderzoek gelden dezelfde bemerkingen als bij de vraag naar de duurtijd van opgravingen. Tenzij het om heel grote projecten gaat is de uitvoering van een vooronderzoek doorgaans vrij snel afgerond. Meestal wordt een systeem van lange parallelle proefsleuven toegepast. Op deze wijze kan makkelijk 1ha/dag geprospecteerd worden. Voor kleine tot middelgrote projecten betekent dit dus een uitvoeringstermijn van 1 tot enkele dagen.

5. De vraag naar hoeveel van deze vooronderzoeken met ingreep tot een archeologische opgraving hebben geleid, kan niet tot op siteniveau worden beantwoord. Ten eerste kan het traject zich spreiden in de tijd. Bijvoorbeeld bij grote projecten kan het vooronderzoek in een ander jaar zijn uitgevoerd dan het vervolgonderzoek. Ten tweede kan de adreslocatie anders zijn. Een vooronderzoek kan de naam van verschillende straten dragen of een groot ontwikkelingsgebied. Na selectie van de vervolgonderzoekszone(s) wordt dit soms gereduceerd tot een kleiner gebied met een gewijzigde benaming. Door deze wijzigingen is de zoekfunctie onbruikbaar. Daarnaast merk ik op dat niet alle vooronderzoeken zijn gericht op opgraving, en dat niet noodzakelijk alle positieve vooronderzoeken uitmonden in opgraving. Tevens dient men in acht te nemen dat een aantal opgravingen ook het gevolg is van vooronderzoeken uitgevoerd voor 2012, en omgekeerd zullen een aantal vooronderzoeken pas een vervolg kennen vanaf 2015. Hoewel er dus in de administratieve databank geen directe link kan gelegd worden tussen de vergunningen van vooronderzoeken en deze van opgravingen, kunnen we, omdat het aantal uitgevoerde vooronderzoeken en opgravingen de laatste jaren stabiel is gebleven, de relatieve verhouding tussen vooronderzoeken en opgravingen uitgevoerd als gevolg van een vooronderzoek, beschouwen als een goede indicatie voor het percentage van vooronderzoeken dat tot een vervolgonderzoek leidt. Globaal zien we dat indicatief zo'n 30% van de vooronderzoeken tot opgraving leidt. Dit percentage stemt overeen met vroegere berekeningen van onderzoeken uitgevoerd door intergemeentelijke archeologische diensten in de periode 2004-2009. Hoewel het aantal onderzoeken in die jaren exponentieel steeg en het percentage binnen de provincies meer onderhevig kan zijn aan variabelen, stellen we vast dat de globale, indicatieve verhouding tussen vooronderzoek en onderzoek dat daaruit voortvloeit min of meer constant blijft.

% PIB met vervolgonderzoek	2012	2013	2014
Antwerpen	40,8	27,5	26,1
Limburg	17,6	36,2	19,7
Oost-Vlaanderen	43,2	53,2	32,3
Vlaams-Brabant	34,2	18,9	22,6
West-Vlaanderen	24,3	25	52,7
Totaal	32,8	31,8	30,1

Zoals in antwoord op vraag 1 al aangegeven wordt een vergunning aangevraagd voor een bepaalde termijn.

6. Een voorstel voor de premie voor buitensporige directe kosten bij het verplicht archeologisch onderzoek is in voorbereiding. Dit voorstel bouwt voort op de principes die werden vastgelegd in de Conceptnota Uitvoeringsbesluit Onroerendergoeddecreet van 25 januari 2013. Het is de bedoeling om nog voor het zomerreces een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering te bekomen.
7. Het oprichten van een archeologisch solidariteitsfonds geeft overheden, organisaties en ondernemingen die regelmatig als bouwheer optreden, de mogelijkheid om de kosten voor archeologische opgraving te solidariseren en te milderen. Het initiatief voor het oprichten ligt bij deze bouwheren. Het Onroerendergoeddecreet maakt het mogelijk dat de Vlaamse Regering een archeologisch solidariteitsfonds erkent en hieraan een toelage voor onder andere de werking toekent. Voor het toekennen van de toelage zijn uitvoeringsbepalingen in voorbereiding. Het is ook voor deze bepalingen de bedoeling om nog voor het zomerreces een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering te bekomen.

Om het oprichten van een fonds aan te moedigen en het pad ernaartoe zoveel mogelijk te effenen ging op 31 maart 2015 een verkennende vergadering met mogelijke initiatiefnemers door. Deze samenkomst gaf aan dat verschillende partijen de mogelijkheden momenteel bestuderen. Een aanvraag tot erkenning is voorlopig nog niet ingediend.

8. Het agentschap Onroerend Erfgoed schat in dat er 15 rechtspersonen en 40 natuurlijke personen aangeduid moeten zijn als erkende archeoloog om de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet mogelijk te maken.

De inschatting van het minimale aantal erkende archeologen dat noodzakelijk is voor het archeologisch onderzoek in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet is gebaseerd op:

- het aantal archeologische onderzoeken dat actueel (referentiejaar 2014) wordt uitgevoerd en het daarvoor benodigde personeel (natuurlijke personen);
- de actuele uitvoerders (rechtspersonen) van archeologisch onderzoek, hun personeelsbezetting en hun jaarlijks gepresteerde werkvolume;
- de verwachte aantallen archeologisch onderzoek in toepassing van het Onroerenderfgoeddecreet (met onderscheid tussen vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, vooronderzoek met ingreep in de bodem, en opgraving).

De inschatting is bovendien gemaakt op maat van de rol die de erkende archeoloog heeft in het archeologietraject: deze (rechts)persoon is de eindverantwoordelijke van al het onderzoek dat onder zijn gezag plaatsvindt, maar is meestal niet degene die het met eigen handen uitvoert. Het benodigde aantal erkende archeologen is lager dan het aantal archeologen en andere medewerkers dat ingezet zal worden bij alle activiteiten binnen het onderzoek onder leiding van een erkend archeoloog.

Op basis van de beschikbare informatie over archeologen en archeologiebedrijven in het kader van de opgravingsvergunningen kan geconcludeerd worden dat de archeologische sector in Vlaanderen momenteel voldoende groot is om dit minimum in 2015 te halen.

In totaal werden tot op heden 18 aanvragen voor aanduiding als erkend archeoloog ingediend waarvan 4 als rechtspersoon en 14 als natuurlijk persoon.

Hierbij dient opgemerkt dat 3 van de aanvragen tot aanduiding als natuurlijk persoon, personen betreft die werkzaam zijn bij een gemeente. Bedoeling is het benodigde aantal erkende archeologen in 2015 te bereiken zodat in 2016 het archeologiehoofdstuk van het Onroerenderfgoeddecreet in werking kan treden.

BIJLAGEN

1. overzicht van het aantal opgravingen zonder vooronderzoek die werden uitgevoerd in 2012, 2013 en 2014
2. overzicht van het aantal vooronderzoeken met ingreep in de bodem die werden uitgevoerd in 2012, 2013 en 2014